

MUNI
FSS

Policejní a justiční spolupráce a spolupráce v oblasti vnitra

Veronika Zapletalová

Justice a policejní spolupráce

Postavení politiky

- Dlouho jednomyslné rozhodování – omezený rozvoj Maastricht: III. pilíř justice a vnitro □ Amsterdam: pouze policejní a justiční spolupráce v trestních záležitostech □ civilní právo a civilní justiční spolupráce I. pilíř
- Posun v souvislosti s bojem proti terorismu (11/09/2001)
- Lisabonská smlouva: zrušení třetího pilíře, řádný legislativní postup (Hlava V, kap. 3-5 SFEU), změny hlavně v oblasti trestního práva
- Výjimka: Dánsko (Hlava V) + Británie a Irsko (část třetí Hlavy V), viz protokoly č. 21 a č. 22.

Pravomoci EU

Občanské právo

- Řádný legislativní postup, mezinárodní rozměr, především
 - uznávání a výkon soudních a mimosoudních rozhodnutí rozměrem (taxativní výčet, trestní právo procesní)
 - slučitelnost norem a pravidel
 - spolupráce při opatřování důkazů
 - odstraňování překážek občanskoprávního řízení ◦ další (taxativní výčet, trestní právo hmotné, navazuje na Eurojust)
- Rodinné právo – zvláštní legislativní postup
 - možnost přesunu pod řádný schválením Rady (J), právo veta národní parlamenty

Trestní právo

- Vzájemné uznávání rozsudků a sblížování předpisů
- Možnost přijímat směrnice v oblastech s přeshraničním
- Možnost přijímat směrnice pro minimální pravidla v oblasti závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem
- Možnost seznam rozšířit: souhlas Rada (J) + EP
- Snaha o zjednodušení spolupráce v případech přeshraničního rozsahu a o vzájemné uznávání rozhodnutí členských států (platí i v civilních věcech)

Pravomoci EU - Policejní spolupráce

- Spolupráce policie, celních úřadů a dalších orgánů – předcházení trestným činům
- Možnost přijetí opatření – řádný legislativní postup
 - pro shromažďování a výměnu informací
 - personální spolupráce
 - sdílení kriminalistických postupů při organizované trestné činnosti
- Další spolupráce – zvláštní legislativní postup
 - operativní spolupráce mezi orgány

Když nastanou pochyby ohledně nutnosti využití evropské dimenze...

Využití tzv. záchranné brzdy (emergency brake)

Kontrola pomocí principu subsidiarity

- návrh směrnice ohrožuje zásadní aspekty trestního práva (ne mezinárodní spolupráce) → žádost členského státu → pozastavení legislativního procesu → posuzuje ER konsensem

– Žlutá karta

– Oranžová karta

- možné využít v těchto oblastech:

- justiční spolupráce v trestních věcech (čl. 82 SFEU),
- společná pravidla týkající se trestné činnosti (čl. 83 SFEU)

(koordinace systémů sociálního zabezpečení pro migrující pracovníky, čl. 48 SFEU)

Protiváha: posílená spolupráce

- Navazuje a vyvažuje záchrannou brzdu → formální oznámení EP, Radě a Komisi
- Jinak obecná pravidla pro institut posílené spolupráce

2010 Rozhodné právo ve věcech rozvodu a rozluky (tzv. Řím III)

2016 Rozhodné právo ve věcech majetkových poměrů v manželství a registrovaném partnerství

2017 Úřad veřejného evropského žalobce (EPPO): vyšetřování, stíhání a postavení před soud pachatelů trestných činů poškozujících finanční zájmy Unie

Jakými nástroji spolupráce disponuje?

- Ne úplně přehledná struktura napříč spoluprací:
- Europol,
- Eurojust,
- Evropský zatýkáací rozkaz,
- OLAF,
- evropský vyšetřovací příkaz,
- Evropský veřejný žalobce atd.

Europol

- Hlavní orgán v rámci policejní spolupráce 1998, zmíněn už ve Smlouvě o EU, posílen Amsterdamskou smlouvou
- Spolupráce v oblasti prevence terorismu, obchodu s drogami, organizovanému zločinu a jiným závažným formám mezinárodní trestné činnosti
- Národní jednotky v členských státech a národní styční důstojníci v centrále Europolu
- Shromažďuje, analyzuje, šíří informace a koordinuje operace, spolupráce ve vyšetřovacích týmech
- Nemá klasické policejní pravomoci
- Po 2013 nová centra (EC3, EMSC, ECTC)

Eurojust

- Evropská jednotka pro justiční spolupráci (Eurojust)
- Podpora spolupráce v boji proti závažné přeshraniční trestné činnosti
- Nemůže podávat žaloby k národním soudům
- Propojení na Evropskou soudní síť (1998)
- neformální kontakty mezi justičními orgány, podpora stíhání, výměna zkušeností atd. (každý stát jmenuje kontaktní osoby)

Evropský zatýkací rozkaz

- Možnost vydávání občanů jednoho členského státu do jiného členského státu Fakticky řeší problém neomezeného pohybu a jeho trestněprávních dopadů (vyhýbání se stíhání)
- Pouze závažné trestné činy podle práva žádající země
 - taxativní výčet 32 oblastí
 - min. trestní sazba 12 měsíců
- Konkrétní formu provedení (rámcové rozhodnutí, 2002) přijaly členské státy Před jeho platností klasické vydávací řízení (extradice)

OLAF, EIO

- Evropský úřad pro boj proti podvodům (European AntiFraud Office, OLAF) ◦ zřízen EK, ochrana finančních zájmů Unie
- Evropský vyšetřovací příkaz (European Investigation Order, EIO) ◦ směrnice 2014/41/EU ◦ rozhodnutí vydané justičním orgánem jednoho členského státu („vydávající stát“) za účelem provedení jednoho nebo několika konkrétních vyšetřovacích úkonů v jiném členském státě („vykonávající stát“) s cílem zajistit důkazy

Spolupráce v oblasti vnitra

Postavení politiky I.

- volný pohyb, migrace, azylová a vízová politika (ex I. pilíř)
- prolínání s oblastí justice (ex III. pilíř)
- Velmi pozvolná komunitarizace:
- Dohoda z Neapole (1967): celní spolupráce
- Skupina TREVI (1976): spolupráce ministerstev vnitra a spravedlnosti
- Schengenská spolupráce (1985, 1990)
- Smlouva o EU (1992): mezivládní pilíř justice a vnitra (omezená jurisdikce ESD)
- Dublinská úmluva (1997)

Postavení politiky II.

- Amsterdamská smlouva: komunitarizace oblasti vízové, azylové a migrační politiky (I. pilíř); justice a policie stále III. Pilíř; přechodné období 5 let (QMV od 2005); spolurozhodování EP (výjimka: legální migrace)
- Hlava VI SEU Lisabonská smlouva: zásadní změny
 - zrušení III. pilíře
 - posílení Komise, EP,
 - jurisdikce ESD (zde přechodné období do 1.1. 2014 – policie, trestní záležitosti)
 - jednomyslnost už jen omezeně (např. rodinné právo)
 - Hlava V SFEU
- 1999-2014 víceleté akční programy spolupráce (Tampere, Haag, Stockholm),
posléze „strategic guidelines“

Schengenský prostor

- Základní kámen položily 2 dohody:
- Schengenská dohoda (1985)
- Prováděcí úmluva (1990)
- Signatáři: Francie, Německo, Benelux
- Cíl: zrušení kontrol na vnitřních hranicích, minimalizace rizik, účast pouze některých zemí (prevence konfliktu)

Vízová politika - přehled

- Od r. 1996 rozhoduje Rada (QMV) o seznamu třetích zemí s vízovou povinností a jednotné formě víz
- Od r. 1999 (AS) i v ostatních oblastech
- postupy pro udělení víz členskými zeměmi
- pravidla pro jednotné vízum (společná kritéria)
- Neúčast Velké Británie a Irska (vazba na Schengen)
- Od r. 2004 budování Vízového informačního systému: databáze a výměna vízových údajů, struktura obdobná SIS (všechny databáze spravuje agentura eu-LISA)

Vízový kodex

- Od 4/2010 (Nařízení č. 810/2009) ◦ harmonizace pravidel mezi státy Schengenu ◦ společná pravidla pro podmínky a postup při vydávání víz (odpovědnost za udělení, způsob zpracování)
- jednotný formulář i systém poplatků
- transparentnější rozhodování (odůvodnění odmítnutí, možnost odvolání)
- 2019 novelizace: vazba víz na návratovou politiku, zjednodušení procedury, zvýšení poplatků
- **Schengenské vízum**

Migrace a azylová politika

- Sdílená pravomoc
- Součást ex I. pilíře (Amsterdam), hlasování QMV, spolurozhodování EP
- 1999 Tampere: počátek budování evropského azylového systému
- Lisabonská smlouva → společná azylová politika
- Výjimka: Irsko a Velká Británie + Dánsko
- Soulad s Ženevskou úmluvou (1951) a jejím protokolem (1967)
- Dublinský systém
- EASO: Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu

Společný evropský azylový systém (CEAS)

Definice azylu v rámci EU

Azylový systém je tvořen:

- Směrnice o azylovém řízení (2013/32/EU)
- Směrnice o podmínkách přijímání (2013/33/EU)
- Kvalifikační směrnice (2011/95/EU)
- Dublinské nařízení
- Nařízení o EURODAC (603/2013)

Dublin I, Dublin II, Dublin III, Dublin IV?

- Původním základem Dublinská úmluva (1997)
- zodpovědný je pouze jeden stát (one-chance-only princip)
- odstranění asylum shopping a refugee in orbit
- Dnes ve formě nařízení Rozložení finanční zátěže azylového řízení mezi členské státy + určení kritérií pro posouzení žádosti
- Upravuje i procesní pravidla: lhůty, komunikace, transfery osob mezi státy, důkazní a opravné prostředky
- Účast Norska, Lichtenštejnska, Islandu a Švýcarska

Dublin I, Dublin II, Dublin III, Dublin IV?

- V roce 2003 tzv. Dublin II – revize: kritéria, lhůty, tranzitní zóny...
- Od roku 2014 Dublin III: viz nařízení č. 604/2013
- Nyní v přípravě Dublin IV: odraz migrační krize
- Kritéria určení státu (v tomto pořadí)
 - rodinné vazby;
 - místo vydání víza/povolení k pobytu;
 - neoprávněný vstup a pobytu;
 - vstup a bezvízový styk;
 - místo žádosti o azyl □ Humanitární doložka + doložka suverenity
 - Neregulován: společný systém zacházení s azylanty a jejich ochrana

Dublin IV

- Reforma je nutná = Shoda na nutnosti reformem (EK, Rada, EP)
- Nejspornějším bodem relokační uprchlíků
- Problém dosažení kompromisu 2016 návrh EK
 - korekční mechanismy v případě nepřiměřeného tlaku (relokace)
 - automatický mechanismus podle HPD a počtu obyvatel
 - možnost vyplatit se (250 tisíc eur)
 - zohlednění přesídlování ◦ povinnost žadatelů setrvat v odpovědném státě
 - zkrácení lhůty pro přemístování
 - pouze osoby s možností získat mezinárodní ochranu
 - zrychlené azylové řízení: bezpečnostní riziko, bezpečné třetí země
- ALE trvalý odpor národních států, neexistující shoda mezi institucemi?

Reforma FRONTEX

- Reforma na novou agenturu 10/2016 Nařízení 2016/1624
- Tři komponenty
 - Agentura pro Evropsku pohraniční a pobřežní stráž
 - Příslušníci vnitrostátní orgánů
 - Vyčlenění rezervní kapacity na ochranu hranic (1500)
- Stálý monitoring vnějších hranic
- Styční úředníci v členských státech
- Organizace společných operací, včetně návratových
- Technická a operační pomoc při záchranných operacích
- Součástí Úřad pro navracení

Proč reformovat azylový systém? Kam dál?

- Nerovnoměrné zatížení členských států (jih)
- Za ochranu schengenské hranice odpovídají státy
- Problematická registrace
- Rozdíly v ochotě uprchlíky přijímat: západ vs. východ EU
- Uprchlíci chtějí jen do určitých zemí
- Sýrie
- Politická dohoda s Tureckem

M A S A R Y K

U N I V E R S I T Y